

Год. IV.

Број 34.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ:

Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 21. августа 1894.

ПАПИНА ПОСЛАНИЦА.

II.

Посланица папина вели, да нас „ne di-
jeli velika razlika: dapače, ako nešto
oduzmeš... u svemu se ostalom slažemo“. „Oso-
bita i glavna točka razmirice tiče se primata
rinskoga pape“!

И по томе се види, колико је папи иначе
до осталих догмата његових, а колико до при-
мата. Он би прегорео све, само да признамо
папу. Нешто би одузео, нешто дозволио, „glavnu
točku“ задржао и нама наметнуо, па ето —
јединства. Красота!

Нама то изгледа као нека трговина са дог-
матима и са црквом Христовом.

Јер нама је сваки догмат, којег је уста-
новила црква Христова, на својим васеленским
саборима, — божанска светиња. Ми ни један
догмат не напуштамо, јер сваки је догмат наше
цркве догмат Христова цркве, у којој су и
римљани били до оцењења а који су догмати

баш до оцењења тога установљени и обвезним
за целу цркву утврђени.

Догмати нису питања компромиса, а још
мање трампе и трговине. Код нас нема ништа
„osobita i glavna“; сваки је наш догмат све-
тиња, јер сваки је — *истина Христова цркве*.

Ми верујемо и данас у оно, у што је ве-
рвала цела Христова црква. Ни јоте нисмо
томе ни додали, ни одузели, ни изменули. Учи-
нити ма које од тога трога, не можемо ни од
данас. А да не учинимо, то је захтев *истине*,
којој се источна православна црква удостојила
бити чуvariцом. То је божанско обележје, којим
се православна црква поноси, у пуној свести
о томе, као *истинита црква Христова*. И ко
призна истину, која се неоскрвљена и цела
чува, ево пуних већ деветнаест векова, у пра-
вославној цркви, добивена и дата јој од бо-
жанског Основатеља њезинога; предана јој од
св. Апостола и црквених Отаца; у аманет јој

остављена од васеленских и помесних сабора, којих се највишем авторитету покоравала са пуном богобојазљивошћу и пуном послушношћу и некадања западна црква, а данас римпапска, — тај једино може с нама и ми с њиме у јединству бити.

А да смо *ми остали* у вери истините Христове цркве, и да је ова свој праоблик задржала у нашој цркви православној, то нам, нехотице, сведочи и сам папа Лав XIII., кад за источне цркве признаје, да су „*na glasu i zbog djedovske vjere i zbog starodrevne slave*“. А која је то „*djedovska*“ вера, ако не ова, коју данас исповедамо, а којој смо научени од Христове цркве, од које се римска оцепила? А која је то „*starodrevna*“ слава, ако не ова, којом се и данас наша црква узвишује, а коју је наследила од цркве, од које се римска оцепила?!

Па зар да поништимо тај глас, да се одречемо те вере, да обрुкамо ту славу?!!

Та ево, шта још вели папа Лав XIII.:

„*Ništa nije jamačno ugodnije za spominjanje, ništa nije na veću slavu Božije providnosti, nego li uspomena na ona stara vremena, kada se je vjera od Boga dobivena općenito smatrala zajedničkom, nerazdjelivom baštinom: kada je naobražene narode, različne po obitavalištu, ćudi i običajima, prem su se često o drugim stvarima prepirali, borili, ipak u onom, što se vjerozakona tiče, kršćanska vjera sveukupno spajala*“.

Куд би више! Ми смо с' овом исповешћу папе Лава XIII. потпуно задовољни. Та исповест је за нас православне, и за нашу цркву најлепша сатисфакција.

Папа нам слави „*djedovsku vjeru*“, признаје „*starodrevnu slavu*“; уздише за „*onim starim vremenima*“, која су била „*na slavu Božije providnosti*“. А признати мора, да „*ona stara vremena*“, да „*djedovska vjera i starodrevna slava*“, сви заједно не знађаху за данашњи примат папин, за *filioque*, за триндентијски и ватикански сабор и догмате ових; као што признати мора и то, да су „*ona stara vremena*“ престала баш због тога примата и *filioque*-а; а да су јаз између Христове верне цркве и римпапске најдубље ископали баш догмати триндентијског и ватиканског сабора; и ако је већ лијонска и флорентијска „*унија*“ довољно доказала, да је јаз између православне Христове цркве и римпапске већ тако дубок, да од „*уни-*

је“ ништа не може бити. Историја пак те „*уније*“ казује уједно најбоље и ко је кривац да су она стара времена престала.

Истинита је исповест папе Лава XIII. у горњим речима. Велика је то истина. Она нам годи, а папи хвала на таквоме признању истине те. Јер ми се ваистину поносимо својом прадедовском вером и стародревном славом, као што се и тешимо, мирне савести, пред судом Господа нашег Исуса Христа, да задржавши прадедовску веру и сачувавши стародревну славу не разорисмо ми „*ona stara vremena*“, која су била „*na slavu Božije providnosti*“.

Али нас као истините хришћане, који тежимо прославити, на сваком месту и у свако доба, божју провидност и име Господа нашег Исуса Христа, а цркву Његову сачувати и потомству своме увек предавати „*свету и непорочну*“, — боли јако и жалимо тешко, да се папа Лав XIII., — такав велики мислилац, а као што би хтео бити и апостол „*јединства*“, — кад признаје тако велику истину, каква је у горњим његовим речима, не одазива и гласу њезиних конзеквенција, него после тако искрено признате и еклатантне истине, одмах јури у низину блудња, које римску цркву толико жртава стају, а које јединству, којег је Христос прорекао, толике препоне, а цркви Христовој и њезиној божанској мисији толике штете чине и наносе.

Штета је грдна, а жалити морамо, да велики ум, као што је папа Лав XIII., *није слободан*; слободан од заблуде, *без које папа не може бити*. Па да се после признања и исповести изричене већ истине, одрекао заблуда, које су поништиле „*ona stara vremena*“; које су, ускос „*slavi Božije providnosti*“, раскидале и отуђиле „*zajedničku, nerazdjeljivu baštinu*“, а разделиле оне, које је „*kršćanska vera sveukupno spajala*“.

Ето, онда, готова јединства, каквог је било за „*оних старих времена*“!

Али, примат! Примат папин, — то је „*камен претиканија*“. Ми се не ћемо упуштати у полемику примата. Наводи посланице о њему — стари су. Та они се већ преживели. Него ћемо ставити једно искрено питање. — Ево га: ако је римски епископ „*u ona stara vremena*“, дакле пре оцепљења, постојао и признават био у слави и власти примата, какав се папи виндикује од оцепљења у римској цркви, и ако

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

је тај примат био догмат или ма и канон *цркве Христове*, — без да нам се каже где је овај установљен и изложен — једино питамо: па зашто се, онда, оцепила западна црква од источне? Зашто се до данас нису измириле и сјединиле; зашто то не могу ни данас? Као што ми искрено питамо, искрено нек нам се одговори, пак ћемо брзо бити — на чисто. —

У посланици се вели, да ће се источне цркве „повратити онамо одкуда су отишле“. Пардон! Источне су цркве остале онде, где су биле од почетка, остале су „на *земљу*“, а који је положен од самог Господа нашег и Осниватеља цркве. Јер источна православна црква верује, и данас, и исповеда оне исте истине, које је веровала и исповедала од почетка свога *цели Христова црква*, и онако, како их је ова учила још за „*onih starih vremena, kada se je vjera od Boga dobivena općenito smatrala zajedničkom, nerazdijelivom baštinom, kada je . . . kršćanska vjera sveukupno sprajala*“.

Него западне се цркве отуђиле и оделиле, својом новом науком, новим догматима, новим тајнама, а самовољом агресивних својих папа, у тежњи њиховој, да подпауче цео свет.

Па кад једном дође време, да буде „једно стадо и један пастир“, римска ће се црква морати „повратити онамо откуда је и отишла“, али ни онда један пастир неће бити римски папа, него сам Господ наш Исус Христос, који је цркву основао, чије смо ми стадо, који нам је и данас, који једини и може бити Глава, јер је он „камен од угља . . . на коме сва грађевина сасављена расте за цркву свету у Господу“ (Еф. II. 20—21.); јер нам такав треба поглавар којему није потребно сваки дан, најпре за своје грехе жртве приносити, а потом за народне, јер он ово учини једном, кад себе принесе“. (Јевр. VII. 27.) —

Папа Лав XIII. вели: „*uslišao Bog milostivo prošnju vas*“ (т. ј. нас) *самих*: „*Sakupi raspršene, dovedi natrag one, koji su lutali i pripoji ih svetoj Tvojој katoličkoј (?!) i apostolskoј Crkvi*“ (Из литургије св. Василија, — којих речи, међутим, у оваквом тексту, тамо нема —); па наставља: „*повратите се тако к оној јединој и светој вјери, коју је најдавнаја давнина исто тако нама као и вана сасвим непromenljivo predala*“. И онда слави **ту веру**, „*коју су оци и дједови ваши (говори нама) neoskrvнuto čuvali, коју су sjajnim krepostima, dubokim umom i*

osobitom učenosti redom proslavili Atanazije, Bazilije, Grgur nazijanski, Ivan Zlatousti, oba Ćirila i mnogi drugi velikani, kojih slava kao zajednička baština jednako pripada i Istoku i Zapadu“.

А нама после ових папиних речи стале очи, заиграло срце: та ево папа ће натраг к тој јединој и светој вери! Ал' не. Он је мислио: ако похвалим њихову цркву и веру, они ће, — ево их одмах — у моју. Папа је рачунао, да ћемо ми, кад нам призна једину и свету веру, коју су „*neoskrvнutu čuvali i proslavili*“ св. Атанасије, Василије, Григорије, Јован Златоусти и „*ostali mnogi velikani*“ наши, а коју смо ми од њих примили и до данас тако исто неоскрвњено сачували, — да ћемо из благодарности одрећи се те једине и свете вере, па стрмоглавце сви у — Рим.

Рачунао је папа, да ћемо ми, кад нам похвали и узнесе дубоки ум и особиту ученост и верност „*djedovској*“ вери светих наших отаца, из благодарности признати одмах — папу, који слави наше св. Оце, ал' им не исповеда веру, коју су „*neoskrvнuto čuvali*“ и нама у аманет оставили.

Узимајући на повољно знање, да и данашњи папа признаје и слави веру св. наших Отаца као „једину и свету“ и неоскрвњено сачувану, ми ћемо учинити оно, што је најприродније, најпобожније и најморалније, — остаћемо и даље у тој светој и нама увек милој вери православној. То је наша и дужност и право.

Папи пак остаје дужност папска, да нас „*к себи*“ зове. У то име може писати и што чешиће и што дуже посланице. Може их адресовати и „на све народе“ и на све земље, царства и краљевства. Овогодишњу смо прочитали а друге можда не ћемо ни — прочитати.

И ко би још и данас читао посланице, у којима се тврди, да онај не може постићи праве вере Христове, који „*otklanja njegovo zakonito učitelјstvo, predano Petru i njegovim nasljednicima*“. А зна се из св. писма, да је Апостол Петар написао свега две посланице од 116 стихова, а Апостол Павле?! . . . Само *Римљанима* посланицу од 433 стиха. А зна се, да је баш Ап. Петар писао: „И трпљење Господа нашега држите за спасеније; као што вам *љубезни наш брат Павле по даној му премудрости писа*“. (2. Петр. III. 15.)

А зна се, да је Ап. Павле, *баш Римља-*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нима започео посланицу своју са стихом: „Од Павла, слуге Исуса Христа, *позваног апостола, избраног за јеванђеље Божје*“.

А зна се, да је Ап. Павле имао власт слати Тимотија, ено и Коринћанима (1. Кор IV. 17.), Филићанима и т. д. (II. 19.)

А зна се, да Ап. Павле написа Галатима и ово: „дознавши, да је мени *поверено јеванђеље у необрезанима*, као Петру у *обрезанима*“... „Јер онај који *поможе Петру* у апостолству међу *обрезанима*, онај *поможе и мени* међу *необрезанима*“. (II. 7.—8.)

И ко би сад све изређао пита се све зна?! Та зна се, да је Господ Исус Христос рекао не само св. Петру, него свима ученицима и Апостолима својим: „Као што отац посла мене и ја шаљем вас... Примите Дух свети“. (Јов. XX. 21.—22.) „Идите и научите све народе“, „ја сам с вама у све дане до свршетка века“. (Мат. XXVIII. 19.—20.)

О законитом учитељству једино Ап. Петра писати и тврдити — нехришћански је То је неистина, коју папизам већ толико векова баца у очи целе апостолске историје и хришћанске истине.

О законитом учитељству јединога папе појетизовати, то је атентат на здрав разум. А јер се папизам тиме одликовао и јер се својих блудња ни данас не одриче, — резултат тога може бити само: одцепљивање од папства, а никад сједињење с папством.

То потврђује историја. Историја ће потврдити увек и то: да смо ми чинили као истинити хришћани, кад смо одбијали понуде за сједињење с *папством*. Потврдиће, да смо тиме остали у служби истине хришћанске и у служби културе и светлости; баш и за то, што не ћемо у заједницу с *оним*, који себе сматра, назива и прокламује „*заступником свемогућег Бога на земљи*“.

МОЋ МОЛИТВЕ.

Беседа на 10. недељу по Духови.

(Матеј гл. XVII. 14.—23. зач. 72.)

„О, да би ме“, Господе, „благословио твојим благословом о, да би, рука твоја била са мном, и да би ме сачувао ода зла да ме не уцвијели!“ Тако се мудро, тако дивно молио у старозаветна времена, Јавис, назван од матере своје сином бола, и домолио се Богу, и син бола постао је син среће, „беше славнији од своје браће... И учини Бог за што га моли“.¹ Услишао је Бог и смирену, кратку молитву митареву: „Боже! милостив буди мени грешноме“ и „он отиде оправдан кући својој“.² „Господе! помилуј сина мојега“, тако се молио несретни отац, „и оздрави момче од онога часа“,³ као што знамо из данас прочитаног еванђеља.⁴

Боже правде! Молитва треба да пружи утехе, да олакша срцу; сви побожни људи налазе у молитви живота души својој, мира и укрепљења порушене снаге своје, а ми се молимо као од беде, само да ју што пре скинемо с врата! Наша је молитва хладна, ретко се кад и мо-

лимо, па кад и дођемо у цркву, нама је дуго време, и тужимо се, што се у цркви тако дуго служи. Па где лежи узрок томе, да се ми тако као од беде Богу молимо? „Ми не знамо за што ћемо се молити као што треба“,⁵ тако нам на то питање одговара (св. апостол Павле. „Устани“ Господе, „помоћи наша“, треба и ми тим речима пророка Давида,⁶ да подигнемо глас свој, да нам милостиви Бог помогне у овом светом и трудном послу. Ми знамо, да лако заслужимо новаца, да лако научимо занат, али тежег посла нема, него научити добро и правилно се Богу молити. Знајући то, приступимо и ми, по примеру апостола, небесноме учитељу и Господу и помолимо му се искрено: „Господе! научи нас молити се“.⁷

„Ми не знамо, зашто ћемо се молити“. Послушајте одговор: „штогод узистете у оца у име моје, даће вам“.⁸ Како нам сваки пут

¹ Парал. IV. 9. 10.

² Лук. XVIII. 13. 14.

³ Мат. XVII. 15 и 18.

⁴ Мат. XVII. 14.—23. (зач. 72.)

⁵ Рим. VIII. 26.

⁶ Псал. XLIV. 26.

⁷ Лук. XI. 1.

⁸ Јован. XVI. 23.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

радосно срце закуца, када озбиљно помислимо на то обећање Спаситељево — да ће се не само уважити наша грешна молба, већ да ће нам се и дати све оно, што будемо у име христово искали од Небеснога Оца. Име распетога Исуса је извор исцељења, помоћи, и милости. То је прво, што треба да зна сваки Хришћанин, који верује и који се моли; а друго, да зна и ценити то, што се ми недостојни и грешни смемо и усудити да се молимо у име Исусово. Исус Христос је као човек био први међу живима на земљи, чија је молитва свагда била услишана, и коме је све дато, што је искао. Бог друкчије погледа на нас, од како је Христос на крсту пролио крв своју за нас; пре бејасмо деца гњева, а сад постадосмо љубљена деца Небеснога Оца. Те пошто смо ми деца Божја, то смо и „сунаследници Христови“⁹ и „домаћи Богу“,¹⁰ што значи, да ће и наша молитва, као молитва деце Божје, увек бити услишана, и да ће се и нама оно дати, што будемо молили и искали.

Па не само то, него наша молитва, у име Христово, има силног утицаја, она покреће и буди неисказану љубав Божју према нама. Те за то треба молити у име Христово Небеснога Оца, јер је Бог од вечности заволео човека, обећао му да ће га помагати, и заклео се, да ће га чувати. Као што је Јаков, кад се с Богом борио, рекао: не ћу те пустити Господе, „док ме не благословиш“,¹¹ тако и ми кад се молимо у име Христово, задобијамо за себе милосрђе Божје: јер и „за њега сам ја пролио крв своју“... „Оче, опрости и њему“, така молитва бива услишана онеме, који се у име Христово моли. А чија молитва може бити моћнија, од молитве сина Божја? Промислите и сами, кад нас когод

⁹ Рим. VIII. 17.

¹⁰ Ефесц. II. 19.

¹¹ Бит. XXXII. 26.

моли: „за име Божје, у име Исусово помозите“, а наше тврдо, каменито срце се топи, као восак, те се сетимо, да и нас милосрђе Божје држи, те помогнемо беднику. Кад хришћанин ничице падне на земљу, с тврдом вером и чврстом надом, те моли Оца Небеснога, у име Христово, да му помогне у болести, у злу, и у нужди, зар се не ће милосрђе Божје смилovati на таку молитву? Зар крст, гроб и сва остала страдања Спаситељева, што је за нас претрпио, не би била у стању да помогну ономе, који Христа љуби, који не ишчекује ни од кога другог помоћи, осим од њега једног?

„У дан, у који зазвах, ти си ме услишио“, Господе,¹² говори пророк Давид. Па каква је узвишена моћ у молитви! Плач и лелек грешника допире до Господа Саваота, мач, који је висио над главом, уклања се, побеђује се сила нашег најгорег душмана ђавола; — јер се „овај род изгони само молитвом и постом“,¹³ као што говори Спаситељ у данас прочитаном еванђељу. Једном речи, нестаје зла, несреће и греха, кад се човек моли. Кад бедни грешник падне ничице пред Свемогућим, те се искрено, из свег срца моли, његова молба бива услишана од Господа. „Нема већег блага на земљи од молитве... злато је — кад се сравни с молитвом — сићушни песак“,¹⁴ говори премудри Соломон. Тако узвишено значење приписује Соломон молитви због тога, што је молитва најглавнији и најистинитији израз религиозног живота, она — је цвет религиозног живота, веза, која ме спаја са Бескрајним, са Богом. И „нема“ по речима св. Јов. Златуста, „ништа што би моћније било за човека који се искрено моли“.¹⁵

¹² Псал. 138. 3.

¹³ Мат. XVII. 21.

¹⁴ Премудр. Сол. VII. 7.—11.

¹⁵ Толков. Еванг. архим. Михаила на IX. гл. Матеја По руском.

Милан С.

Радџиса невџсто ненеџстнаа.

(Одговор г. Ј. Вукадиновићу.)

У 32. бр. „Срп. Сиона“ г. Ј. Вукадиновић је ударио жестоко на мене што сам протумачио **невџсто ненеџстнаа** невјесто, која нијеси невјеста, и вели да је то „протусловље,

дакле бесмислица“. А за пријевод г. Николе Живковића (невјесто над невјестата) вели: „Превод г. Н. Живковића и ми велимо да је *погрешан*, премда се не противи науци прав.

богословској, већ истој потпуно одговара, као што ћемо ниже видети; но превод г. Јов. Живановића у много већој је мери погрешан како у погледу науке о језику, тако баш и у погледу науке прав. цркве“. Али ја мислим да не ће то бити баш тако како то вели г. Ј. Вукадиновић. Ако је пријевод г. Н. Живковића погрешан, као што каже сам г. Ј. Вукадиновић, онда се мора противити и науци православној богословској бар у тој реченици, јер не одговара оному, што је у матици. Г. Н. Живковић вели: „невјесто над невјестима“. Али кад то ми лајици читамо у „Литургици“ без икаквога коментара, онда ми не можемо то друкчије схватити него овако: Ти си невјеста над невјестима, јер се одликујеш особитим врлинама, које красе невјесту и т. д. Али се под **невјеста** **неневјестна** сасвијем нешто друго разумије и по језику и по науци прав. богословској, као што ћемо видјети. Сад пак да видимо има ли г. Ј. Вукадиновић право што ме је онако жестоко напао и у јеретике одгурнуо. Ја се свечано против тога ограђујем и није лијепо од г. Ј. Вукадиновића што је смисао мојега чланка сасвијем изврнуо. Ако је хотимице, онда није лијепо, премда мислим да то није хтио. А ако је из непотпунога разумјевања, онда је требао прије него што је сио за сто да напише оно против мене, још једанпут мој чланак прочитати, па би онда можда ухватио прави смисао његов. Особито се не може г. Ј. Вукадиновићу опростити за овако што, што се он гради филологом, као што ћемо напошљетку видјети, па ипак је мој чланак сасвијем криво разумио. Прије него што протумачим наново шта значи **невјеста** **неневјестна**, морам казати да ја те двије ријечи нијесам преводио него сам тумачио шта управо значе, зато нема право г. Ј. Вукадиновић кад каже да је мој „превод кроз погрешан у погледу науке о језику,* тако баш и у погледу науке прав. цркве“. А сад да видимо је ли моје тумачење „протусловље, дакле бесмислица“ као што каже г. Ј. Вукадиновић.

Г. Ј. Вукадиновић вели *ἀνύμφευτος* значи ону, која је без женика или онога, који је без невјесте. То је истина. Али у словенском је пријеводу то друкчије схваћено. Преведено је *νύμφη ἀνύμφευτος* **невјеста** **неневјестна** или **без-**

* Г. Ј. Вукадиновић пише: протусловље, насловна реченица, у погледу и т. д.

невјестна. Г. Ј. Вукадиновић вели да у српском „невеста невестна“ или „безневестна“ не може имати смисла, дакле и у словенском **невјеста** **неневјестна**. Али ја кажем да може, јер се негацијом не пориче појам код придјева и супстантива него негација даје баш противно значење н. п. пријатељ: непријатељ, срећа: несрећа, весело: невесело, вјешт: невјешт. Па тако је и у словенском **невјеста** **неневјестна**. **Неневјестна** има противно значење од **невјеста**. А шта значи дакле **неневјестна**? Значи која није као невјеста, а да се то једном ријечју каже у противном значењу од **невјеста**, за то нам служи ријеч **дјква**. Та ријеч **дјква** има противно значење од **невјеста**. **Неневјестна** је једнако по значењу ријечи **дјква**. Дакле **невјеста** **неневјестна** је једнако **невјеста** **дјква**, а то је опет исто по значењу са грчким *νύμφη ἀνύμφευτος* невјеста без женика, невјеста неудата. Словенски дакле пријевод по значењу одговара потпуно на длаку грчкој матици само што је у словенском самостално схваћена ријеч.** Ако дакле г. Ј. Вукадиновић тврди да је **невјеста** **неневјестна** „протусловље“ и „бесмислица“, онда нека суде други ко је пао у јерес. **Неневјестна**, **безневјестна**, **неневјестна**, **неневјестна**, то су све синонима. Свака је од ових ријечи друкчијега облича, али су значења једнога.

Како г. Ј. Вукадиновић лијепо и право суди, видјеће читаоци и из овога. Он каже: „У руско-немачком речнику пак од Schmidt-а налази се овако: **Безневјестна** Jungfrau, дакле сасвим противно значењу, што га је г. Ј. Ж. придеву **неневјестна** дао“. Ја не знам шта да на овако подметање одговорим г. Ј. Вукадиновићу кад и оному, који није филолог мора бити јасно да **неневјестна** или **безневјестна** мора значити **дјква**. Нека каже г. Ј. Вукадиновић, гдје сам ја то противно тумачио? Та оvdје се Шмит баш са мном слаже.

Што се тиче онога што сам се позвао на

** И у грчком језику може се схватити придјев као и у словенском **неневјестна** н. п. *νύμφη ἀνύμφος*, али оvdје има друкчије значење: Unbräutliche Braut, несрећна **невјеста**. **Неневјестна** је у словенском придјев и тај се придјев мора онако схватити како сам га ја горе протумачио, и преводилац је словенски — рекао бих — скоро без сваке сумње имао на уму part. praet. pass. **НЕ НЕВЈЕСТЕНА**, али га је замијенио придјевом **НЕНЕВЈЕСТНА** само да је ближе грчком придјеву *ἀνύμφευτος*.

прву главу од Матеја, ту признајем да сам само у толико погријешно што се нијесам требао удаљавати од своје филологије и мијешати се у онај посао, који не припада мени, али је и од г. Ј. Вукадиновића као „од стране једног лаика веома дрско и самовољно“ кад вели ово: „Реч је *некџста* већ и по самој етимологији у словенском језику, као можда ни у једном другом, пуна етичког значаја, што је г. Ј. Ж. бар као филолог требао у обзир узети, те не би дошао на онаку бесмислицу“. Кад г. Ј. Вукадиновић овако говори, он зацјело мисли да су још она времена кад је прота Стаматовић био ауторитет у етимологији и кад је доказивао

да Сегедин значи „Соједин“. Прошла су та времена. Не зна ли г. Ј. Вукадиновић да је на том пољу страдао наш најбољи научник Ђуро Даничић, који нам је створио науку о српском језику. Његови „Коријени“ нијесу лијепо примљени у науци. Видите ли каква су озбиљна времена наступила! Па кад један Ђуро Даничић страдава на том пољу, куд смо се јадни ми онда подигли да тражимо „етички значај“ од ријечи *некџста*? Нека изволи г. Ј. Вукадиновић изнијети тај „етички значај“ те ријечи *некџста*, па ћу му онда и ја казати шта се зна о значењу те ријечи и о „етичком значају“ њену.

Јов. Живановић.

ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У ЧЕШКОЈ.

У богатој земљи браће наше Чеха подигнута су четири олтара, на којима се приноси бескрвна жртва по обреду православне цркве, четири богомоље, у којима се исповиједа и проповиједа православна вјера.

Један је од тих олтара у Златноме Прагу, други у Карловом, трећи у Францовом, а четврти у Маријином купалишту (Карлсбад, Франценсбад и Маријенбад.)

То су четири православне богомоље између 50—60 богомоља, што их подиже најмнобројнији и најпобожнији православни руски народ ван граница земље своје, себи на утјеху, а цијеломе православлу на понос и дику.

У та четири храма служе као свештеници двојица руских протојереја. *Никола Петровић Апраксин* служи у Златноме Прагу и Карловим Варима, а *Лађински*, прота из Вајмара, долази летњих мјесеци у Чешку, да наизмјенично служи у купкама Францовим и Маријиним.

За сада има највећу важност црква у Златноме Прагу. Ту важност даје јој само мјесто у коме је, а важност јој подиже још и корисни рад трудољубивога и заслужнога проте Апраксина.

У Златноме Прагу била је једна стара и напуштена црква у којој су некад служили словенски бенедиктинци. Јосиф П. затворио је ту цркву, а градска управа употребљавала је зграду негдашње цркве за магазин и за градску архиву. Године 1870. ступио је гроф Гољенишчев Кутузов у преговоре са управом градском, да иста

уступи православнима ту цркву за њихово богослужење. Преговори су успјели. За најамнину од годишњих 1500 ф. уступила је градска управа ту зграду за православну руску цркву. Прошло је за тијем неколико времена, док се зграда уредила и преустројила, а 1874. године 4. августа освећена је црква св. Николе. У њој је још један олтар, на име словенских апостола св. Кирила и Методија.

У тој цркви моле се Богу православни Руси, који су у Прагу, а уз њих и чланови других православних народа, кад их посао за Праг веже. Али не мали број посјетника те цркве отпада и на чланове братскога чешкога народа, који долазећи у ту цркву упознаје дивно православно богослужење словенско. Већ ради овога знаменита је та црква.

Боравећи дуље времена у срцу краљевине Чешке научио је прота Апраксин потпуно лијепи језик чешки, па је то употребио на корист православља. Познато је, да у Русији има много чешких колониста, који у новије доба јатомице прелазе у крило православне цркве. А прота Апраксин превео је на чешки језик литургију св. Јована Златоустог и св. Василија Великог (прва је издана и у нотама), превео је православно катихизис, превео је сва четири јеванђеља, остали дијелови новог завјета сада се штампају. Поред тога превео је он још и неке друге литургијске ствари. Тијем радом својим омогућио је он, да Чеси, примајући православље, имаду одмах готове најглавније литургијске књиге

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

те могу својим језиком Бога славити. На тај начин подигао је прота Апраксин значај своје цркве, којој добар низ година већ служи.

У купкама Маријиним православна богомоља је смјештена у једној соби градеке куће, а у купкама Францовим подигнута је лијепна црква на лијеном мјесту. Кубета џезина привлаче већ пажњу свијета и златни крстови што на њима блистају говоре свијету, да је топла вјера у срцама људи, који су својим жртвама тај храм подигли.

Но најзнатнијом постаће на скоро православна црква св. Петра и Павла у Карловим варима.

Карлове вари, или као што Нијемци веле, Карлсбад, то је мјесто свјетскога гласа. Промјени се овдје својих четрдесет хиљада људи годишње. И нема дијела у свијету овоме, и нема народа, нема вјере ни језика у свијету познатијег, који не би имао ма којег сина у Карловим варима. На сразмјерно маломе простору, међу овим лијепим брдима чешким, гледа човјек цио свијет пред собом. А из године у годину расте тај свијет, сабирајући своје чланове готово из цијеле васељене.

Велика Русија шаље сваке године све већи број својих синова у Карлове вари. Њих као да привлачи овамо лијепи онај споменик, који је подигнут цару Петру великоме, у спомен боравка његовога и других чланова руске царске куће овдје. Долазе Руси многобројно овамо, а куда Рус иде, тамо иде с њиме и његова вјера, његово православље. Олтар православни у Карловим варима подигли су Руси. Године 1863. августа 30. одслужена је овдје прва православна литургија. Од то доба осјећају Карлове вари и свијет у њима мирис лијепнога православља, од то доба налазе утјехе душевне недјелом и празником у богослужењу своме и Срби, Бугари, Грци и Румуни, који овамо на лијечење долазе.

Јесте утјеха у даљини, кад дође света недјелица, приближити се Богу својему и помолити му се за се и за своје. Још већа је утјеха човјеку, ако молитву своју приноси Богу у храму рускоме. Побожност православних Руса, без разлике спола и друштвенога положаја, годи души човјековој и пада на њу као мелем. Држање рускога свештеника и ђакона у храму и њихово служење, тихо и најпобожније, потреса срце човјеково. Појање пак увјецбаногa кора, меко и слатко, рекао бих да се мијеша са крвљу човјековом, те је ублажује и стишава. То је црква,

то је богослужење. Нема ту дреке ни вике, да човјеку уши заглуше, нема бесвјесног торокања, које би могло на човјека вртоглавицу навући, нема разговора, ни шаптања чак непотребнога, свештеници се не разговарају у олтару о својим коњима и кравама, не брца се један на другога, не звијера ни један на све стране. У тој цркви служи се Богу и кад почне служба Богу, тада треба да замукне све земаљско, а у руској цркви и замукне. . . Чуо сам једнога Србина чиновника, кад смо излазили једном из цркве, како говори другу својему: е брате, да је мени оваква служба код куће, слушао бих је и гладан и жедан, па ни једне не бих пропустио! Па и пицу ових редака жао је било сваки пут, кад је у цркви овој био, што с њиме нема још наших свештеника, или бар оне младе браће, која се спремају за службу свештеничку, па да виде како се служи, поји, стоји у храму Божјем. Жао ми је било, што са мном нема више Срба сељака, који се најрађе у цркви разговарају, па и немарне интелигенције, која ријетко у цркву долази, а ако и дође стиди се и прекретити, па сви да виде, како се православни свијет у цркви својој моли, а не стиди се ни прекретити, ни клекнути, ни метанисати, да не стиде се то чинити ни богаташи највећи, ни достојанственици, ни учењаци, о трговцу да и не говорим. Волио бих да нас је више било, па сви да видимо професора академије петроградске, учена човјека и књижевника *Павлова*, како пришаљује пред св. иконама свијеће, које Руси узимају кад у цркву дођу, како он то побожно чини. Не стиди се он ни тас кроз цркву пронијети, скупљајући побожне дарове за свету цркву.

И опет морам рећи: од 1863. године служила се овдје православна литургија, за утјеху свију православних, који су овамо долазили, а осим тога још за утјеху, па и поуку многих и неправославних, који радо у ову руску цркву долазе.

Али поред утјехе осјећали су Руси свагда и жалост, гледајући своју богомољу стијешњену у једној кући, док се римокатоличка црква импозантно раширила, а протестантска крај најљепшег шеталишта пружила, енглеска опет уз стијену једну прислонила, а јеврејска синагога надвисила куће најљепшега сокака. Но сад више неће бити жалости. Поглавито настојањем државног савјетника из Петрограда Абазоја и дародаваца, као што су били руски цар, кнегиња Кантакузена, Лепешкин, трговац Прозоров и многи

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unlib.rs

други, скупљено је толико новаца, да је за цркву купљено најљепше мјесто у граду за 45.000 форината и да је учињен план и прорачун за градњу православне цркве, која ће коштати далеко преко 100.000 форината и да је та градња лањске године на Петров дан започела, кад је ударен православни осмокрајни крст на мјесту, гдје ће бити света трапеза.

С поносом гледају сада Руси, а и други православни, напредовање грађевине, можемо слободно рећи, најљепше у Карловим варима.

План је учинио архитект Видерман. Стил цркве је строго византијско-руски, као што су руске цркве из XVII. вијека. Средње пространо кубе опкољено је још са четири друга нешто нижа и мања. На свакоме ће блистати православни крст. Са источне стране пење се на бријег на коме је црква. Улаз тај к цркви величанствен је. Сама црква подигнута је високо, тако да је добила два спрата. У доњему је стан за ђакона и псаломщика, а и за чувара, с друге пак стране читаоница и књижница. Све је то наравно пресвођено и горе је пространи храм. На западној страни је кула. *На ту је метнут крст на дан св. Пантелије ове године.*

У присуству побожнога свијета осветио је прота Апраксин велики позлаћени осмокрајни крст, који је тада за час један дигнут на високу

Карлове вари (Karlsbad), на дан св. Пантелије 1894.

кулу, да свијетли свијету овом у Карловим варима и да подиже душу и срце православних овдје, који не ће више морати тражити ону кућицу, гдје им је до сада била богомоља.

Уз цркву ће бити подигнута још и кућа, за стан свештенику.

Рекох, да ће најзнатнијом постати наскоро црква у Карловим варима. То исто рекао је и честити прота Апраксин у краткој ријечи својој послједије освећења крста.

„Храм овај био је нуждан ради наших религиозних потреба, али је он нуждан и због тога, да људи иновјернога западнога свијета виде, да је на истоку још жива вјера у распетога Спаситеља“ — тако рече прота Апраксин. Глас му је од узбуђења дрхтао, а у очима православних Руса видио сам сузе радости. Ми Срби, који смо се ту десили, и ми смо уз браћу Русе поносно погледали на крст, кад га на кули усадише. И ми смо своју лепту приложили међу богате прилоге за храм тај, на који ће браћа међу осталим фреско сликама исписати и лик нашега просвјетитеља св. Саве. Бар тако предлаже професор Паљмов, а добри прота Апраксин не противи се томе предлогу.

Бог нека плати трудбеницима, Он нека благослови дјело, да сретно крају дође, а плодови тога дјела неће изостати.

Прота Јован Вучковић.

ЈЕДИНСТВО РОДА ЉУДСКОГ.

[Из дела: „Biblische Schöpfungsgeschichte“ од др. Ф. Х. Рајша]

Превео **Ђорђе Летић**, ученик св. богословије.

(Наставак).

Оних пет раса, које Блуменбах наводи, најочигледније се разликују у боји коже; Кавкасци су бели, Монголи жути, Етијопљани црни, Американци црвени као бакар, а Малајци мрки. Овако разликовање било би најзгодније, кад би тим бојама одговарало и пет разних облика лубање. Али то не стоји. Блуменбах разликује само три облика лубање: у Кавказаца је лубања овална, у Монгола сферична или кубична, у Етијопљана елиптична; Американци и Малајци стоје по склопу лубање у среди између Кавказаца и Монгола с једне и Етијопљана с друге стране. Реције

(Retzius) разликује с једне стране дугуљасте и округле лубање (dolichocephale и brachycephale) и с друге стране народе са правим и кривим вилицама (orthognathe и prognathe). Према томе, да ли ћемо се држати при дељењу принципа Блуменбахова или Рецијева, изаћи ће нам и подела много пута различита; германски и словенски народи спадају по Блуменбаховој лубањској системи, а и по боји коже у исту групу, међу Кавкасце са овалном лубањом и белом кожом; по Рецију Германи се рачунају у брахикефале, а Словени у долихокефале; обратно Реције ставља Негере,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Новохоланђане и Гренланђане у групу прогнатских долихокефала, дочим код Блуменбаха прва два народа припадају етијопској, а трећи американској раси. У најновије доба мерења и упоређивања извршавају се по разним методама и то са особитим трудом и тачношћу; та мерења и упоређивања показују велико колебање код појединих народа, тако да је вероватно, да се тачна подела на расе неће моћи извести на основу разлика у склопу лубање.

Ако се при групирању народа обазремо и на језик, доћи ћемо до врло важног факта, да народи, који се по телу врло јако разликују, н. пр. Инђани и Немци говоре таким језицима, који истом стаблу припадају и будући да о измени језика овде не може бити говора, они припадају једном стаблу.

Осим тога факат је и то, да нема ни једне белеге, која би се налазила трајно у једној људској раси, него се оне све постепено, тако рећи неприметно губе. Кад се најотворенија плава боја стави поред најугаситије, изгледа, да су те боје контрасти; али ако се узму по реду све плаве боје, нестаће контраста и прелаз са најугаситијег на најотвореније плаво биће постепен, тако рећи неприметан. Немац, Патагоњанин, Калмук и Негер истина врло се разликују међу собом; али међу њих може се поставити толико средњих степена, да прелаз са ма којег народа на њему најближи неће бити врло прек. То исто вреди и за обе велике расе, којих се типови по најмање подударују, наиме о кавкаској и етијопској. Код јужних народа кавкаске расе кожа је мрка и често тако угасита, да наличи пре на расу негерску; па и по боји коже и зенице нема међу њима разлике. Бербери на горњој долини Нила имају лепо тело, овално лице, грбав нос, као Кавкасци; усне су им дебеле, али још не кабасто изврнуте, коса им је крецава и кудрава, али ипак не вунаста, као у Негера; боја им је као туч и стоји у среди међу мургастом бојом Египћана и абонс-црном бојом правих Негера. Нубљани у Кордофану стоје још ближе Негерима; њихова боја још није тако загасита, али је већ бакарна; црте на њихову лицу већ имају нешто негерског, али ипак правилног; нос им је мањи него у Европејаца, али је мање пљоснаст, него у Негера; усне им нису тако дебеле и јабучице нису тако испупчене; коса је код неколицине вунаста, али код већине,

који на Европејце наличе, коса је оштрија и још једнако кудрава. Некоја бедујинска племена између Нила и Црвенога Мора боје су угасито мрке, каткад сасвим црне; коса им је црна и није додуше вунаста, али је кудрава и цео телесни састав није негерски, него више европејски. — Сва та племена рачунају се у кавкаску расу. Код етијопских Негера интензитет боје јако се мења према народима и индивидуима; угасито-црну кожу само мало њих имају. Пљоснасти носови, кабасте усне и испаднуте вилице истина налазе се редовно, али ни изузеци нису ретки. Поједина су племена врло црна, али од правих негерских физиогномија немају ни труна; код других, који уз ове врло близу станују, ове су много више изражене, боја им је пак много мање угасита. Вунаста коса је најсталнија особина негерске расе, но код Фелаха је нема. Кафери имају као и Негери угаситу кожу и вунасту косу, у физиогномији пак и у целом облику тела разликују се од Негера и врло се приближују Европејцима, ма да су географски већма удаљени од кавкаске расе, него Негери. Хотентоти слажу се са Негерима у вунастој коси, пљоснастом носу и напрћеним уснама, али се разликују жутомрком бојом, ситним очима и испупченим јабучицама; те се у том и у саставу лубање приближују Кинезима, дакле монголском типу. „Ваљда нема ни једног племена“, вели Пришар (*Naturgeschichte des Menschengeschlechts*, издао Р. Вагнер, св. 2. стр. 364.), „у којем би биле баш све оне белеге, које се Негеру приписују, него оне су раздељене на разна племена разноврсно и у сваком случају мање више измешане су оне са особинама Европејаца или Азијата“.

Силни средњи степени уверавају нас, да су све расе једног порекла, ма да Европејац и Негер, у којима су типови њихове расе најјасније изражени, ни налик нису један на другог. Па и оно, што је код једне расе правило, и код других раса може се наћи, премда као изузетак. Риђу косу обично има само кавкаска раса, али је има и у другим расама, шта више и код Негера. Исто тако има и код нас људи, у којих је коса црна и вунаста, као и у Негера, а и таквих, којима је кожа необично угасита, а још више таквих, којих се лице приближује Негерима и Монголима. Међу Негерима има овалних, код Евро-

пејаца елиптичних лубања, шта више може се рећи, да у свакој раси има лубања, које се равликују од најобичнијег облика у тој раси.

Полигенисте, заступници начела да разне расе потекоше од разних прародитеља, мисле, да ће протумачити прелазне облике тим, што

(Свршиће се)

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

— (Треба да се зна.) Зато и доносимо из „протокола савора економическагw за лѣто 1832. и послѣдшюних“, манастира *Привине Главе*, овај запис блаженопочившет митрополита Станковића. Запис гласи:

По любви и усердію, еже ко сѣымъ Обытелемъ присно нѣкимъ, восхотѣхомъ приликою пѣтешествіа Нашегw во Шидъ ради совершеніа торжественнагw Свѣщеніа тамшнїа Парохїалнаѣ Церкве, и сію сѣдью Привыноглавскію Овитель, и въ немъ находящюсѣ Богосовраншю Братію посѣщеніемъ Нашимъ Архіпастворскимъ возрадовати же и возвеселити; идѣже Богъ посѣщесствешюшѣ шастливw и приспѣвше, и ѿ многочисленнагw изъ околw лежащихъ весей стекшагwсѣ Народа, не менше же и болшимъ числомъ совраныхъ ради предсрѣтениа Нашегw сѣмw пришедшихъ Гдѣи Магістратвалныхъ Глав. Комітата Сѣрмїйскагw торжественноу прїимлени бывше, непронѣстихомъ во первыхъ сѣомѣ Храмѣ Божію поклонитисѣ и въ томже молитвы Нашеѣ Гдѣи принести. Таже по пресмотренїи зданїа Монастырскагw, и даномѣ іакоже Настоятелю Игѣменѣ, такw и всемѣ Богосовраномѣ Братствѣ Архіпастворскомѣ Нашемѣ увѣщанїю же и наставленїю, какw имъ во добродѣтелехъ подоваetz, на предлежащее Намъ далшее во Шидѣ пѣтешествіе ѿдахомсѣ. — Еже вѣдомости и вѣчнагw ради воспоминанїа здѣ Протоколаривъ назначити восхотѣхомъ. Знаменано во овщезжит. Манастворѣ Привыноглавѣ дне 3-гw Септемвриа лѣта Гдѣна 1838-м.

Стефанъ Станковичъ с. р.,

Архіепископъ Карловачкїи и Митрополитъ

После 3. септембра 1838. био је у Привиној Глави 1880. г. тада Администратор митрополије,

тврде, да су оне постале укритајем првобитно једно од другог различитих раса. Пита се дакле, да ли се само тај назор мора усвојити или се различите расе, које данас постоје, могу из других узрока извести, па да се одржи првобитно јединство.

блаженопочивши Патријарх Герман Анђелић и богослужио је о слави манастирској; и ево ове године то учини Његова Светост преузвишени Господин Патријарх Георгије.

У Шиду пак не беше Митрополита од 1838. г. до ове године; а у околним селима? Томе се година не зна. . . .

— (Школски Савет) држао је своје седнице 9. и 10. августа о. г. под председништвом Његове Светости преузв. г. Патријарха српског *Георгија*, а у присуности: подпредседника дра Нике Максимовића, проте Јована Бороте, дра Мих. Полига, управитеља Стевана Лавића, заменика главног школског референта Николе Ђ. Вукићевића и народног секретара дра Лазе Секулића.

У тим седницама расправљено је и решено преко сто разних предмета. Школски Савет одлучио је, да новог кр. уг. министра просвете и црквених послова, преузв. г. барона Лоранда *Етвеша* поздрави нарочитим поднеском. — Прочитано је више министарских отписа. — Поводом тим, што су многи српски вероисповедни учитељи без знања Школског Савета од државних шк. надзорника упућени, да иду на течај за учење мађарског језика, — позван је заменик главног шк. референта, да набави дотичне министарске и надзорничке наредбе и да их поднесе Школском Савету ради даљег поступања.

Из извештаја о испитима за учитељско оспособљење на срп. учитељској школи сомборској види се, да је испите полагао 15 мушких и 39 женских, од којих је оспособљено 13 мушких и свих 39 женских. С тим у свеви упућена је управа учитељске школе, да састави правилник за држање испита о учитељском оспособљењу у истој школи. — У горњо-карловачкој срп. учитељској школи положило је учитељски испит 6 женских и један мушки, а двојица имају испит да понове. — Извештаји о стању учитељских школа у Сомбору и Г. Карловцу, и виших

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

девојачких школа у Новом Саду, Панчеву и Сомбору — узети су на знање.

Високопреосвећени г. епископ пакрачки *Миرون* јавно је Школском Савету, да је здање за смештање *српске учитељске школе у Пакрацу* спрењено и да је набављен потребни намештај. Школски Савет утврдио је за тим прорачун за прву годину те школе у износу од 2780 фор., установио је статут и наставни план за I. разред, и одредио је, да се уписивање у исту школу отпочне 1. септембра а свечано отварање да се изврши 8. септ. у присуству заменика главног шк. референта.

За професоре нове српске учитељске школе у Пакрацу изабрани су, и то: Никола *Манојловић*, парох из Мељана, за катихету и професора, и Јован *Ђурић*, учитељ на грађанској школи у Новој Градишци, за професора и управитеља.

Поводом извештаја члана Шк. Савета проте Ј. Бороте у погледу подизања учитељског семинара у Пакрацу решио је за сад Школски Савет: да Шк. Савет прима на себе цело издржавање учитељске школе, плаћање професора и набавку учила, да сиромашним и добрим ученицима подељује у школској уредби установљене стипендије, а епархијском школском одбору пакрачком допушта, да оних 1500 фор., које би хтео доприносити на цел препарандије из тамошњег препарандског фонда, може употребити на потпору сиромашних и ваљаних учитељских приправника.

За учитељско место на српској вишој девојачкој школи у Новом Саду кандидовани су: гђица Ј. Лујановићева, Д. Михајловић и А. Писаревић; а за учитељско место у панчевачкој вишој дев. школи кандидовани су: Јован Кнежевић, Милан Мандровић и Дим. Клицин.

— (Из илице *Рохича*) јављају нам, да су тамо само Г. Г. Високопреосвећени Епископи Мирон и Герман, а горњо-карловачки Високопреосв. Г. Епископ Михаило да није тамо био, нити мисли долазити.

— (Учитељска школа у Пакрацу.) По решењу митрополитског Школског Савета, учитељска школа у Пакрацу отвориће се свечано 8. септембра о. г. у присуству и заменика главног школског референта. За катихету и професора на тој школи изабран је парох из Мељана г. Никола *Манојловић*, а за професора-управитеља г. Јован *Ђурић*, досадањи учитељ на грађанској школи у Н. Градишци.

Дао би Бог овој, толико жељеној, а ево сад обновљеној препарандији нашој дуга века и непрекидна напредовања. Нека би оно и извршила, што јој се намењује.

— (Застарелост свештеничких кривица.) На другом редовном састанку овогодишње скупштине „Свештеничког Удружења“ у Србији, расправљено је питање о застарелости свештеничких кривица. Извештач о томе био је парох београдски г. Марко Петровић, који је о томе питању читао скупштини своју расправу. Скупштина је усвојила мишљење референтово: да и за свештеничке кривице има застарелости и у правцу тога завључила је поднети св. Архијерејском Сабору предлог свој, по којем би се и у погледу свештеничких кривица требале применити одредбе општег кривичног закона.

Ако узможемо, донећемо целу расправу оца Марка, јер је то питање и за нас од интереса. И код нас питање о застарелости свештеничких кривица, односно престанка последица изречених казна, није решено.

— (Дар српској школи.) „Босанска Вила“ јавља, да је митрополит дабро-босански, високопреосвећени г. *Ђорђе Николајевић*, даровао српској општини у босанској *Крупи* 500 фор. за градњу нове зграде српске православне основне школе.

— (Нова српска школа у Д. Тузли.) У Доњој Тузли, у Босни, подиже се нова зграда за српску православну школу, на коју се скупило 15.000 фор. добровољних прилога, а осталих 11.000 фор. даје општина тузланска из своје касе. Ето, шта је кадро учинити родољубиво пожртвовање!

На знање!

Како сам са више страна већ питан за цијену наших црквених књига, што се штампају у Сарајеву, то јављам овим свима, који желе ово знати, да је цијена овјех књига утврђена овако:

- 1.) *Јеванђеље* увезано 34 фор. 50 н., неувезано 19 фор. 50 н.
- 2.) *Апостол* увезан 15 фор., а неувезан 10 ф.
- 3.) *Октоих, I. дио*, увезан 14 фор., неувезан 10 фор.

За 10—15 дана изићи ће из штампе и *II. дио Октоиха*, а послје њега долази *Требник*. Књиге се могу добити у *Земаљском Економату* (Landes-Oeconamat) у Сарајеву.

Молим славно уредништво, да уврсти ово у свој цијењени лист.

Релско, дана 14. (26.) августа 1894.

Тома Алагић,

протојереј, проф. богословије.

ЧИТУЉА.

— († *Стеван Коњовић*) срп. народни учитељ и помоћни учитељ српске учитељске школе у Сомбору, преминуо је 3. (15.) августа о. г. у 38-ој го

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

дини живота свога. Покојник је као народни учитељ 18 година неуморно радио на просвети народној. Кољевић је вредно радио и на књижевном пољу, особито у струци вртарској и воћарској. Уређивао је неколико година привредни „Домаћи Лист“, а осим тога написао је и неколико корисних књига за народ и школу. Покојник је био члан бачког епар-

хијског школског одбора, и члан и перовођа месног шк. одбора сомборског. У сваком послу свом био је вредан, тачан и савестан. По својој спреми и вољи за рад покојник би био још од велике користи нашем народу, да га смрт није прерано отргла са овога света. Нека је вечна успомена заслужном и вредном трудбенику Стевану Кољевићу!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 140 1—3

На упражњено *учитељско место у Илоци*у расписује се стечај.

Плата је у готовом новцу: 300 фор. а. вр., стан из 1 собе, коморе и бунара у дворишту, башта 1 ланац код учит. стана и 3 хвата дрва. — Учитељу у дужност припада све законом прописане по школ. уредби децу обучавати и повторну школу и перовођство вршити.

Од вел. укола има 40 новч. а од малог 20 новч., од венчанице 40 новч.

Осим српског језика мора знати и мађарски. Рок стечаја излази 15. септембра т. г. када ће се и избор обавити.

Молбенице ваља упутити на школски одбор у Илоцац (Шлоска, Вагана мегуе, и. р. Láránca).

Из седнице срп. прав. цркв. школ. општине у *Илоци*у 14. августа 1894. држане.

Илија Тошковић Марко Дреновац
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 135 1—2

На упражњено место срп. вероисповедне *завиље* овим се стечај расписује.

Плата је *завиље*: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, 99 фор. у име стана и огрева.

Рок стечају траје до 25. августа о. г.

У *Кумани* 9. августа 1894. године.

Школски Одбор.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 137 1—2

У српску вишу девојачку школу примају се ученице 1., 2. и 3. септембра по нашем старом календару.

Свака ученица, која у ову школу ступити жели, има донети са собом школску сведочбу првога реда од лашке школске године и у благајну црквене општине уплатити 1 форинту као уписну пристојбу и шест форинти школарине.

У први разред примају се ученице, које су IV. разред основне народне школе свршиле.

У *Сомбору*, 16. августа 1894.

Управа српске више девојачке школе сомборске.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 138 1—2

У српској учитељској школи Сомборској започеће се школска 1894/5. година 1. септембра. У смислу наредбе Високосл. Школског Савета тецај школски траје четири године.

Понављање испита држаће се 30. и 31. августа. Уписивање ученика биће 1., 2. и 3. септембра.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијалини, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнаесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријемни испит из славенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају, да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети пречасну изјаву својих родитеља или добротвора, да ће их они за време бављења њиховог у учитељској школи издржавати, — на којој мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични доиста у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим или по препоруци овога, погодити може.

У *Сомбору*, 15. августа 1894.

Н. Ђ. Вукићевић,

српске учитељске школе Сомборске управитељ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ad III. C. 115./108. ex 1894.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 136 1—1

У успостављеној, српској мушкој учитељској школи у *Пакрацу* почеће се школека 1894./5. година 1. септембра о. г. по старом календару.

Ученици ће се примати од 1—7. септембра, свечано отварање завода и призивање светог духа пак биће 8. септембра, а следећег дана започеће се настава у првome разреду исте школе, који ће за ову годину једино отворен бити.

У ову учитељску школу примају се младићи прав. вере, здрави и благе нарави, који су 15. годину живота навршили и IV. гимн., IV. реал., или VIII. разред више народне (пучке) школе барем с довољним успехом свршили.

Сваки, који у ову школу ступити жели, дужан је са собом донети кретни лист, лекарску сведоцбу и сведоцбу о свршеним горе поменутим или вишим школским разредима.

Уписани приправници имају изгледа на получење стипендије из нар. цркв. фондова од 80 фор., ако молбеници својој прикључе сведочанство о сиромаштву.

Из седнице срп. прав. народног школског савета држане у Карловцима 10. (22.) августа 1894. године.

Председништво
Школског Савета.

С Т Е Ч А Ј. 131 2—4

На упражњено учитељско место у *Товаришеву* (Бач-Бодрошка жупанија) овим се стечај расписује. Са истим местом скопчана је годишња плата од 400 ф. а. вр.; у име перовођства 30 фор. а. вр.; од погребачке где позван буде 1 ф. а. вр. и зимски огрев (т. ј. сламе колико за школу и стан учитељев треба); осим тога слободан стан — састојећи се из две собе, једне кујне, коморе и штале са пространим баштом.

Изабрани учитељ предаваће у оним разредима, које му овомесни цркв. школ. одбор додели. У дужност спада новоизабраном учитељу: при сваком богослужењу у цркви у левој певници појати, школску децу у црквеном пјенију обучавати, све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и поновторну школу држати.

У обзир се узимају само они компетенти, који су из мађарског језика испит положили; а првенство имају они, који се и лично представе.

Примећује се, да ће изабрани учитељ, кроз једну годину дана у својству привременог учитеља служити а по томе од овомесне цркв. шк. скупштине — ради потврде — славном Епарх. Школ. Одбору препоручен бити.

Рок пријаве траје до 4. (16.) септембра т. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице цркв. школ. скупштине у *Товаришеву* 1. (13.) августа 1894. год. држане.

Ненад Загорчић, Јован Станојев,
перовођа. председник.

Ad бр. К. 493./321. ex 1894.

С Т Е Ч А Ј. 139 1—3

На упражњено парохјско место IV. разреда у *Баноштру* расписује се овим стечај.

Са овим местом скопчана је следећа дотација: од срп. прав. цркв. општине баноштарске 200 фор., из јерарх. фонда у име допуне парохове дотације 200 фор. и у име сесијоналне општете припомоћ од 200 фор. годишњих.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој консисторији, путем својим, најдаље до 15. (27.) септембра 1894.

Из седнице архијерејске консисторије, држане у *Карловци* 22. јула (3. августа) 1894.

Архијерејска консисторија.

С Т Е Ч А Ј. 129 2—3

Услед решења слав. С. III. Одбора од 3. августа ове год. број 22. овим се расписује стечај ради сталног попуњења учитељског места на српској вероисповедној школи у *Кечи* (Торонтал мегуе).

Плата је 200 ф., 26 киб. жита, 5 киб. кукуруза у зрну, 4 ланца ораће земље на коју учитељ не плаћа порез, стан од једне собе и кујне.

Изабрани учитељ имаће све прописане школ. дужности обављати, у цркви појати, школ. децу појању обучавати, и перо у општинским седницама водити.

Комитовати могу са уредно снабденим молбеницама само способни учитељи са положеним испитом и из мађарског језика на ово учитељско место.

Рок пријаве траје до 29. августа по нашем к. о. г., у који ће се дан избор обавити.

У *Кечи*, 5. августа 1894.

Иса Амиджић, Ђорђе Арађан,
прив. учитељ и перовођа. председник.

С Т Е Ч А Ј. 124 3—3

Услед налога славног Епарх. Школског Одбора *Врњачког*, ради сталног попуњења учитељског места на срп. вероисповедној школи у *Погорњу*, † тамишкој жупанији, овим се стечај расписује.

Плата је изабраном учитељу 300 фор. ав. вр., слободан стан и 1/4 ланца кућевне баште.

Изабрани учитељ дужан ће бити све законом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, и децу школску у црквеном појању обучавати.

Комитовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају до конца августа месеца по нашем календару о. г.

Из седнице Срп. Црквено-Школског Одбора у *Погорњу* 29. јулија 1894. држане.

Црквено-Школски Одбор.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

С. Б. 29. 1894. год.

134 2—3

С Т Е Ч А Ј.

На основу решења слав. епарх. шк. одбора бр. 184. 1894. год. из скупштинске седнице држане у Араду 7. (19.) августа о. г. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповедној срп. мешовитој школи, у внутрењој вароши *старом Араду*, стечај расписује.

Од компетената тражи се, да имају учитељско оспособљење за срп. нар. школе и за мађарско предавање. — Учитељу спадаће у дужност, све предмете означене у висок. школ. уредби, и наставном плану прописане, у редов. шк. часовима предавати, у цркви са децом при сваком Богослужењу присуствовати, и појати, а у једној певници појачке дужности управљати, за коју дужност, ако буде изабрани учитељ одарен и вешт појач, биће осим учитељске плате, за свој труд награђен.

Систем. учитељска плата је на годину у готовом новцу 500 фор.

У име фамилијазлука 30 фор.

За шкриптиристикум 3 фор. 50 новч.

У име станарине на годину 150 фор., које ће све у месечним оброцима у напред из општ. благајне уредно примати.

При погребу, где буде позват, добија 1 ф., а од завештаних парастоса, по уређењу и завештању; даље уживаће пет јутара и 1315 фата катастр. измерене, добре ораће земље, на два места лежећу, на коју учитељ ће сав порез плаћати. — За своју потребу добиће четир фата тврдих дрва, а за грејање школе по потреби.

Рок стечају траје шест недеља, од дана првог увршења овог стечаја. Молбенице имају се упутити на председништво ове општине.

Првенство имаће најбоље класификовани учитељи и сомборски приправници.

Из скупштинске седнице држане у Араду 7. (19.) августа 1894.

Стеван Поповић,
општ. перовођа.

Д. от Продановић,
председник.

Ad бр. К. 401/399 ex 1894.

127 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Марије Савадновић рођ. Флашковић из Даља против супруга јој Трифуна Савадновић сада непознатог боравишта — овим се позива речени Трифун, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршења овог едикта у новине, консисторији овој или сам лично престане или место садањег пребивања свога пријави, ношто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. консисторије, држане у Карловци 22. јула (3. августа) 1894. год.

Архидијецезална Консисторија.

Бр. 242./563.

КОНКУРС.

• 133 1--3

Ради попуњења упражњене парохије *Машике* са платом VI. класе отвара се овим конкурсе с тим додатком, да половина свију прихода парохијалних од 5. маја 1894. за годину дана у смислу §. 26. I. кр. решкр. од 1868. год. удови почившег пароха припада.

Проситељи имају своје сведоџбама инструране молбенице са штемплом од 50 кр. снабдеване за 4 недеље дана од првог увршења овога конкурса у „Српски Сион“ консисторијуму овом поднети.

Из седнице Консисторијума Епархије Будимске, у Сентаandreји 8. августа 1894. држане.

Консисторијум Епархије Будимске.

Ad бр. К. 470/398 ex 1894.

126 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Јована Станишића из Вођа против супруге му Марије рођ. Приобарац сада непознатог боравишта — позива се овим речена Марија, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршења едикта овог у новине, консисторији овој или сама лично предстане, или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. консисторије, држане у Карловци 22. јула (3. августа) 1894. г.

Архидијецезална Консисторија.

С Т Е Ч А Ј.

128 2—3

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Турском Бечеју* за I—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 ф. у име плате, 40 ф. за повторну школу, 25 ф. у име послуге и 4 јутра I. к. ораће земље на коју учитељ сваковрсни порез плаћа. Осим тога простран и врло удобан стан са баштом и зими огрев колико утреба.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви појати и школску децу у појању обучавати.

Комитовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати. Рок стечаја истиче на четири недеље од првог увршења овога огласа.

Молбенице, које се имају на потписани одбор послати, после истекалог рока неће се узети у обзир.

Из одборске седнице Школског Одбора држане у *Т. Бечеју* (Török Becse, Torontál m.) 31. јула (12. августа) 1894.

Школеки Одбор.

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СТЕЧАЈ. 120 3—3

Ради попуњења учитељског места у *Шумберку*, овим се расписује стечај.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за перовођество 10 фор., 6 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу, од великог укопа 50 новч. а од малог 25 новч., 1½ ланац ораће земље, на коју учитељ порез плаћа и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати, децу у пјенију обучавати и пофторну школу обдржавати.

Рок је до 4. септембра, кад ће се и избор обавити.

У *Шумберку* (Baranya-Somberek) 31. јула 1894.

Стеван Андрејевић,
цркв.-школски председник.

СТЕЧАЈ. 132 2—3

На суботичким салашима — Келебији — у нади на одобрење осн. писма, расписује се овим стечај на *учитељско место* у српској вероиспов. школи обоснолној.

Плата учитељева је у готовом: 360 ф. и 20 фор. у име шк. послуге и за набавку шк. потреба и писаћег прибора, до 3 кат. јутра баште, која је засађена већ виноградом од најплемениције лозе, и воћњак од каламака најбоље врете, осим тога пристојан стан у нарави, огрев за школу и учитеља.

Пошто је жеља општине суботичке, да се деца обучавају и воћарству, виноградарству, пчеларству и другим струкама економије, то ће имати првенство они компетенти, који докажу, да су и у том вешти.

Рок стечају траје шест недеља од првог уврштења овог стечаја у листу „Срп. Сиону“, и компетовати могу како мушки тако и женске, који имају законом прописану квалификацију.

Избрани учитељ наступиће своје звање 1. октобра о. г. од кога дана ће и плату примати.

Из седнице м. Школ. Одбора држане у *Суботици* 8. (20.) августа 1894. године.

Ђорђе Гојковић,
привр. перовођа.

Др. П. Радић,
председнички заменик.

СТЕЧАЈ. 125 3—3

Од стране цркв. школског управног одбора у селу *Бођани* овим се расписује стечај за *учитеља* на вероисповедној четворо-разредној мешовитој основној школи.

Компетенти ваља да су потпуно оспособљени у смислу постојећих закона и уредаба са обзиром на предавање и мађарског језика, да су Срби православне вере, а биће изабраном учитељу још дужност децу и цркв. пјенију учити, с њима у цркву ићи и у цркви појати а и дужност перовође вршити.

Плата је учитељу годишње 300 ф., стан, врт и огрев. Рок је пријаве до 1. (13.) септембра о. г. Пријаве за ово место ваља упутити на председништво школског одбора у *Бођани* (п. р. Vajszka — В. В. megye).

Из седнице одборске 1. (13.) августа 1894.

Школски Одбор.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе
правом јавности овлашћена

ДЕЧАЧКА ШКОЛА И ВАСПИТНИ ЗАВОД

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питаоца тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремљују, да убрзо дотичне испите положити могу.

51 10—10

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожика у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.